

„Soča“

Izhaja vsak petek o polne in velja s prilogo „Gospodarski list“ vred po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

vse leto gl. 4-40,
pol leta 2-20,
četrt leta 1-10.

Za tuje dežele toliko več, kolikor je večja poština.
Delavcem in drugim manj premožnim novim naročnikom naročnino znižamo, ako se oglase pri upravnistvu.
„Primer“ izhaja vsakih 14 dni vsak drugi tork in velja za celo leto 80 kr.

„Gospodarski list“ izhaja in se prilaga vsak mesec v obseg 16 strani. Kadar je v petek praznik, izide lista že v četrtek.

SOČA

(Izdaja za deželo)

Oznanila

in „POSILNICE“ plačujejo se za petstopenjsko peti-vrsto:

8 kr., če se tiskajo 1 krat,
7 2
6 3

Večkrat — po pogodbi. — Za večje črke po prostoru.

Posamične številke dobivajo se v tobakarnah v Nunski ulici in v Šolski ulici, v Trstu pri Lavrentiju nasproti velike vojašnice in pri Pipanu v ulici Ponte della Fabra po 8 kr.

Dopisi pošiljajo naj se uredništvo, naročnina in reklamacije pa upravnistvu „Soča“. — Neplačanih pisem uredništvo ne sprejema. — Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo in upravnistvo je v Gosposki ulici 9.

Izdajatelj in odgovorni urednik Andrej Gabršček.

— „Bog in narod!“ —

Tiska „Goriška Tiskarna A. Gabršček“ (odgovoren Josip Krmpotič).

Narodni ponos.

II.

Se nekaj misli moramo vendarle dostaviti k članku v zadnji številki!

Ni veliko let od tega, kar je še na sploh veljala „moda“, da je slovenski jezik le za kmeta, le za hlapce in dekle. Izjeme so bile redke. — Toda take dobe se nam ni treba sramovati, ker je nismo sami zakrivali. Nasprotno pa smemo biti ponosni, da v kratki dobi nekaterih let smo se skoro že do cela otresli onih zastarelih nazorov ter dali svojemu jeziku vsaj v domačih krogih pravo čast in veljavo. Dandanes so že bolj redke take slovenske rodbine, v katerih je tujščina navadno občevalni jezik. Ali celo take rodbine, ki doma sicer veliko nemškutarijo ali laščujejo, pošiljajo otroke v slovenske šole, a ta novi naraščaj izčisti docela ostanke tistih zastarelih nazorov, navad in razvad, po katerih je tuje blago imelo prednost pred domačim. Skratka lahko rečemo: slovenski jezik prodira tudi v višje sloje prebivalstva, a renegatstvu med nami bo kmalu bila zadnja smrtna ura.

V kolikor se vse to še ni povsem doseglo do danes, zgoditi se mora kmalu, čim prej, takoj! Vsak Slovenec naj pripomore po svojih močeh k skorejmu urestitvenju tega prvega smotra našega narodnega teženja in hojavanja. Vsakdo lahko nekaj stori v tem pogledu! Vsakdo ima znanost, prijatelj, sorodnike itd., kjer se še vedno delajo večji ali manjši „narodni grehi“: tu treba upravit, seveda taktno in obzirno, da se „grehi“ odpravijo in na njih mesto stopi strogo in dosledno vršenje narodne dolžnosti.

Ali ni dosti samó to, da slovenski jezik prodere do prave veljave v domačem krogu, kajti to se preozke meje! Treba je, da mu pridobimo popoln ugled na vseh poljih javnega življenja. In tu je še veliko dela, tu se greš še silno veliko, tu treba hitrejšega preobrata na bolje vsaj tam, kjer je od nas samih odvisno!

Pustimo na stran vse javne urade, kjer Slovenci nimajo toliko srenosti, da bi zahtevali spoštovanje svojega jezika. Izjeme so redke! Pač pa izprašuj vsakdo svojo vest: Ali daješ svojemu jeziku častno mesto povsod v javnem življenju? Kako govoriš na sprehodih, pri zabavah, v krčmah, v kavarnah, v stacurah? — V tem pogledu velja zlasti pri nas v Gorici še vedno tisto staro načelo: slovensčina je le za kmeta.

In res: Bog ne daj, da bi ne bilo našega kmeta: po goriških stacurah bi se drugače le redko slišala slovenska

beseda! Naš kmet z dežele govori povsod le slovenski; kar smeh posili človeka, ko vidi, kakó morajo najnestrepejši zagrizenci lepó slovenski govoriti. Od tega pride, da se v Gorici več govori slovenski nego laški. — Kar je pa razumaštva z dežele, kar je naše gospode, o, ta pa že kupuje in šteje novce Lahom — po laški. Izjeme so redke! Zakaj takó? Ali se sramujete tega, da ste Slovenci? — No, marsikdo se ne more otresti tiste stare navade, iz časov, ko smo Slovenci se narodno dremali ali životarili in orali ledino, toda take vrste grehi pri mlajšem rodu so neodpušljivi!

Ali kaj homo dolžili le naše razumnistvo z dežele, saj daje naša gospoda v mestu najslabše zgleda. Redke so slovenske dame, ki govoré po stacurah slovenski; da, mnoge celo na sprehodih kramljajo laški ali celo nemški. — Dogajajo se slučaji, ko marsikdo dobi nehoté gorko zausnico svoji narodni zavesti. Pride v stacuro, kjer govori in kupuje po laški; za njim (ali za njo) pride drug Slovenec ali Slovenka, ki pa govori slovenski, — in trgovec postreže in govori boljše slovenski nego prvi slovenski kuper italijanski.

Rojaki, tu treba skorega in korenitega preobrata! V Gorici ni treba nikjer italijansčine, kajti vsakdo zna toliko slovenski, da se z njim sporazumemo. (Strogo zasebno življenje in občevanje seveda ne jemljemo v poštev pri teh razmotiranjih). Proč torej s staro navado, ki je škodljiva na vse strani, in je priprostemu ljudstvu v največje pohujšanje. Vsakdo pač lahko brez skrbi ponosno dvigne glavo in pové vsakomur: Slovenec, Slovanka sem! Prihodnost je naša, o tem ne sme biti nikakega dvoma! Bodimo zatoorej ponosni na to, da smo sinovi in hčere ogromnega stotimilijonskega naroda. Ki ima v dveh glavnih delih sveta prvo besedo, katere veljavo in ugled pa še raste od dneva do dneva. Zató le glavo po koncu, srea kvišku! Proč s strahopetnostjo, proč z narodno ponižnostjo! Vsakdo naj vidi, da smo s ponosom to, kar smo, da smo Slovenci, da smo Slovani!

Ko je bilo že napisano gornje nadaljevanje zadnjega članka, došla nam je „Edinost“ od torka, ki je ponatisnila naš prvi članek in je napisala kot uvod se te-le besede:

Zadnja številka „Soče“ priobčila je pod tem naslovom prekrasen članek, kojega smo čitali pravo naslado. To so zvoki, ki prihajajo od srea in segajo do srea, zvoki, kakoršni je čuti le redkokdaj med nami v današnjih dneh žalostne borbe za — osebe.

Evo vam posledice kmečkih nad in sanjarij. Dvoje ljudi se ljubi, želi si in pričakuje sreče — pa pride glad, ki ju duši in ugonoblja.

Med tem sta imela mlada zakonska v gradu dela polne roke. V mesecu majniku sta hotela praznovati obletnico svoje poroke. V hiši so pripravljali v ta namen dvorane, gospej je bila poslana zala obleka iz daljnih krajev za to slavnost. Na grajskem vrtu so se razvezale duhteče narcise in vijolice. Gospod, čakajoč slavnosti, je čital, pospá sviral na glasovir, pa ni knjige ni godbe niso jima povedali nečesa o revščini in trpljenju Vasilka in Hanka, o njunih uvenelih obrazih in umirajočih nádah.

Evo dva sveta. Topli majnik je pokrival zemljo z zeleno odelo, škrjanček je prepeval in trobentice so že davno cvetele; toda v tem letu nesreče in revščine nihče po vaséh ni poslušal pesmic veselega tiča,

Tako, kakor v tem članku zvenela je pač struna, dokler je med nami plapolal plamen prvega poroda, plamen idealne in deviške ljubezni da svojega rodu in vseobčega navdušenja za bodočnost naroda; tako je zvenela struna, dokler naše narodno delo ni jelo imponovati nasprotniku, zlok česar je le-ta vrzel med nas iskrico medsebojne zavisti in prepira, iskrico, ki je vzplapolala, žal, v plamen, požigajoči naše nade in vero v bodočnost naroda; tako je zvenela struna, na kratko bodi povedano: dokler niso bili še — politično pokvarjeni v naši osrednji pokrajini, po zaslugi dobro računajočega nasprotnika.

Pojin „narodnega ponosa“ izginil je polagoma iz našega slovarja, po nekod je prišel celo na indeks. In vendar: kaj je narod brez ponosa? Kaj je narod, ki ne pozna svoje lastne cene in ki nima toliko samozvesti, da bi povzdigalo glavo in jasni celotni naglasal in branil to svojo ceno pred vsem svetom in proti vsakomur? Nič, igrača v rokah vsakogar! Dobro so računali naši in vsega avstrijskega slovanstva nasprotniki, ko so najprvo zastavili sekuro, da podrobujejo in košajo dreyo narodnega ponosa slovenskega. Vedeli so, da narod, izgubivši svojo samozvest, hode se sam gladil pot svojim nasprotnikom. In res: od tistega hipa, ko so jeli proglašati med nami sleherni pojav narodnega ponosa grešnim „radikalizmom“ in ko so proglasili celo, da je odločna borba za ohranitev svoje narodne individualnosti le ostalina pretega pogumnstva, torej v nasprotju z nanki naše svete vere: od tistega hipa, ko je jeden del naroda šel na to zvitno nastavljenno limanico, jela je rasti moč našim nasprotnikom in se je v doli par let razvila tako, da je postala malone odločilen čimtelj v kulturnem centru naroda slovenskega!

Toda ne, o tem nismo hoteli govoriti danes, ker hočemo govoriti drugi pot, jasno in odločno, trezno in vendar reško, kakor morajo govoriti zaresni ljudje v kritičnih trenutkih.

Za danes smo hoteli le izreči svojo zahvalo goriški „Soči“, da je ubrala zopet enkrat struno, zares — narodno!! Tako treba pisati narodu, ako hočemo, da bode veroval v svojo bodočnost; tako treba narod moralno jecati za borbo, za prava naroda in domovine. Ponosni moramo biti na svoje rojstvo, in možje moramo biti vsikdar pripravljeni za ljuto borbo za pravo svojega rojstva.

Nova sodišča na Goriškem.

V IX. seji deželnega zbora je utemeljeval dr. Henrik Tuma svoj predlog zastran novega okrožnega sodišča v Tolminu ter novih okrajnih sodišč za Brda in Kras. (Glej predlog v „Soči“ št. 6). Govor se glasi takó-le:

Visoki zbor! Z novim letom 1896. stopi v veljavo novi zakon o civilnem pravdnem postopanju, katerega nismo samo pravniki nepotrpežljivo pričakovali, ampak ga pričakuje tudi prebivalstvo cele države.

Sto šeststaj let je stara dosedaj veljavna postava, čeravno nje sedanja oblika prvotni že davno ni več podobna. Basi ima

„Ne verjamem, da je „Ed.“ mislila te besede takó, kakor zvene. „Zopet enkrat struno, zares narodno!“ To smatramo je za nesrečno filizacijo ne pa kot prikrito očitanje. Uredn.

nobeno dekle si ni zašalo svojih las s cvetkami.

Nekega majnikovega večera je sedela Hanka na kočinem pragu. Zarki zapadajočega solca so zlatili njene lase, glavo je imela oprto na shušano roko, in obledelo ter shušano lice se je kar ježilo od žalosti in trpljenja. Njenistariši so šli na roboto; jedno dete je sedelo z mamo pod klopijo, drugo ječalo, zvijačje se pri peči, najmlajše, zabuhlo in bolno, je spalo v postelji ter bilo že blizu smrti. Dolgo je sedela Hanka molče in zamisljena. Solnce je bilo že zelo nizko, ko pride izza plota Vasilék, ki se polagoma približa ter molče sede poleg nje. Deklica pogleda ljubljena s solznimi očmi, on opre brado na rok in takó sta sedela nekaj časa, molčala ter gledala drug drugega.

„Vasilék“, oglašil se urno Hanka, kakor bi se mahoma nečesa spomnila, „ali si jedel danes mlečno juho?“

Ta mahne z roko. „Kdo bi mislil na mlečno juho“, odvrne s hripavim glasom; „le lebedo jemo in koprive, ker nam grajski oskrbnik ne daje žita od onega časa, kar se je ná-mne razsrdil.“

Hanka urno vstane ter steče v koč. Bilo je to y turek; v koč so pripravili mlečno juho iz gosposkega žita; Hanka je ni jedla ves božji dan ter prihranila

na sebi premnogo nedostatkov, loči se marsikateri pravnik, posebno starši, skoro težko od nje. Z novim zakonom pa pride nov živ velj v pravniško delovanje.

Da pokažem pomen novega zakona v razmerju s starim, hočem opozoriti visoki zbor na kratko le na najobčutljive hibe starega postopka in najvidnejše koristi novega.

Po starem postopanju je imela stranka izid pravde mnogokrat le v svojih rokah. Kedar ni priš za golovo okoliščino, dopuščena stari postopek, da ena stranka nalaga drugi prisego o tem, kar trdi.

Ta druga stranka je smela pred Bogom prisesti, da ni res, kar trdi prva, in le-ta izgovarila je pravdo. Obratno, ako si druga stranka upala trditve prve s prisego zanikati, r-ol je tožitelj pravdo le na svoji vesti, pol-dil je s prisego, kar je hotel, in zmagal je pred sodiščem.

Drugi nedostatek bil je pri pričah. Ako po starem postopku dve priči prisesté, mora veljati to, kar ste oni izpovedali. Če je bil sodnik še tako prepričan, da bi ena ali druga stranka utegnila po krivem prisesti, ali da ste priči vedno po krivem spricévali le eni stranki na korist, moral je po zakonu vzeti prisego in izpoved za golo resnico in dajati prav onemu, o katerem je bil prepričan, da nima prav. Vsed tega, ker je bil sodnik vezan na to pravilo, uničil se je se tretji občutljivejši nedostatek. Tudi stari zakon sicer zahteva, naj se zapisnik pri obravnavah s strankami zapiše pred sodnikom. No, ker je bil sodnik in so bile stranke vezane na ona neovrgljiva pravila, nastala je polagoma pri vseh sodiščih navada, da so stranke z odvčniki ali zakonitimi pisarji prinasale zapisnike seboj, jih predlagale sodniku in na podstavi le-teh je sklenil sodnik pravdo in izrekel razsodbo.

Temu nasproti določa novi zakon, da se ima vsa obravnavla le pred sodnikom vršiti. Sodnik ima stranke poučiti o pravdnem predmetu, jim dati navodila k pravi, opozarjati na dokazila in je pripravljati tudi uradoma. Le kar se je pred sodnikom vršilo, kar je le-ta slišal iz ust strank in prič, ima veljavo za izid pravde. Strogo so prepovedani odslej zapisniki, katere so stranke sestavile izven sodišča.

Sodnik ima soditi po prostem preudarku na p-lagi izpovedij prič in dokazil, katere je s. z. zaslišal in odbral in ne gledé na njih število, slušajoč le svojo vest in izrekaajo edino le svoje prepričanje.

Iz teh napominjanih nedostatkov enega in prednosti drugega postopka sledi, kako važno je, da ljudstvo izve pomen novega pravnega postopka in da se pravočasno pouči o novem zakonu.

Novi zakon pa bode ogromnega pomena le tedaj, ako se ne uvede le po obliki, ampak tudi dejanski po volji zakonodajalec tako, da srea res v življenju. Dejanski pa se more uvesti in izvajati novi pravdni postopek le, ako se sodišča ustrojé po kraju, po narodnosti in po osebnju.

Sodnik bodi v vedni in tesni dotiki z ljudstvom. Stranka naj ga lahko poišče ter razume po besedi in jeziku.

Napotila me je pred vsem važnost novega zakona, da sem stavil današnji predlog. Poleg tega pa tudi izrek gosпода poslana nasprotne stranke v eni predložitvi se: „Dun-que si lasci che in terra d'italiani la giustizia sia amministrata in solo italiano“. Tudi mi Slovenci moramo ob novem zakonu za-

svoj delež Vasilku, ker je vedela, da oni ne dobivajo in on pride lačen k njej. Čez kratko pride iz koč ter podá ljubljencu leseno žlico in lonec poln jedi.

Vasilék ga strastno zgrabi ter jame slastno jesti bojno hrano. Ko je jedel, so mu oči znóvič dobile svoj blisk, lice se mu pokrije z rdečico; pozabil je na ves svet, celo na Hanko, le jedel je in jedel, dokler ni spraznil lončka. In rič čudnega, da mu je ta jed tako dišala, kajti že dva tedna je užival samo travo. Hanka ga je gledala z občutki trpljenja in veselja; glad je razdiral njene prsi, toda s svojo hrano je nahranila ljubljence.

Vzemši iz Vasilkovih rok prazni lonec, nesla ga je v hišo, potem se vrnila in sedla poleg njega na prag, objela ga okrog vratu in pritiskala njegovo glavo na svoje prsi. On jo je objel z jedno roko ter jo stiskal k sebi, z drugo pa gladil njene jasne, razpletene lase.

„O ti moj sokot, Vasilék!“, zasepetala je deklita.

„Golobica moja, dušica!“, odvrne Vasilko.

In umolknila sta ter molče sedela. Za ljubezen sta imela še moči, toda glad jima je stiskal grla ter ju oviral v govoru.

Solnce je zašlo, ljudje, vračajoči se z robote, so se pokazali na drugem

hlevali: „Naj se na slovenski zemlji upravlja pravica le slovenski“. Opomnil je isti gospod poslanec na drugem mestu: „La parité delle lingue non dovrebbe significare la confusione di più lingue nel giudizio medesimo“. Tudi jaz podarjam še posebno, da se ne sme s tem, ako se drugemu jeziku veljavo priznava, delati zmešnjava več jezikov pri enem sodišču.

Delitev okrajev se mora vršiti po jeziku in narodnosti tako, da se vsakemu narodu pravica deli le v njega materinem jeziku. — Po novem zakonu treba se je ozirati še na drugo okolnost. Priložbe strank proti razsodbi prvega sodnika ne bodo več hodile na višje sodišče v Trst, marvec na okrožno sodišče. Pred tem obravnavali bode pravde ustno, približno na isti način, kakor sedaj kazenske zadeve. Pomnoži se tedaj znatno delo okrožnih sodišč ter naraste potreba strank, hoditi osebno pred nje, ako se ne bodo dajale v roko pooblaščenec, toda se odrekele največjim ugodnostim novega zakona. Po sedanjih krajevnih razmerah pa ni pričakovati, da bodo hodile stranke iz Bole, Kerknega in nižje Furlanije v Gorico. Večkrat bi jih daljne poti stale več nego je pravdna stvar vredna. Da se ognejo takim potom, raje opusté, iskati pravico. Ali pa poslano stvar pisnena po starem kroju! Ako stranke ne bodo dohajale osebno pred sodnika, izgubi postopek svojo pravo veljavo in upliv na ljudstvo. Pri delitvi sodišč ozirali se jo tedaj na okrajna in okrožna sodišča.

Okrajna sodišča na Goriškem ostanejo lahko blizu kakor se sedaj, treba je le malo premenbe. Poudarjati je tu, da se mora po novem zakonu dati vsakemu okraju le sodnik, ki pozna natančno jezik kraja, narodno sege in navado in posamezna narečja in besede, ki so v kakem kraju posebnega pomena.

Primerena razdelitev po razdalji in narodnosti je popolnoma mogoča, kar kaže pogled na zemljevid. Le-ta kaže, da ste slovenska in furlanska narodnost strogo deljeni po geografski črti, ki sega od morja, trziškega močvirja, ob obronku Krasa do Soče, oddol od obronkov Brd in ob njih do avstrijske meje ob Idrijci. Na desno te črte, ako gledamo nizdoli, prebiva furlansko pleme, na levo slovensko, oboje ločeno po naravnih mejah, izjemši mesto Gorica ob jezikovni meji, ki je mešanega prebivalstva. Lahko je tedaj deliti celo deželo po narodnosti in zopet vsak del zase po naravnih krogih. Furlanska nižava daje eno lepo skupino. Le-ta naj tedaj tvori eno okrožno sodišče zase, ki bi obsegalo sodne okraje Tržič, izjemši občini Devin in Doberdob; Gradišče in občino Ionenk, izjemši vas Zdravščino; Červinjan in Kormin, izjemši občine Dolenje, Medana in Biljana. To okrožno sodišče stelo bi 64.497 prebivalcev. Drugo gorsko skupino tvorili bi okrajji Bolec, Kanal, izjemši občino Lokovec, Tolmin, prištevši občino Gorenjo Trebuso in Cerkno z 49.295 prebivalci. Ker je ta skupina najbolj razsežna, bi se ji lahko dalo novo središče v Tolminu. Tretjo skupino sestavljajo na okrajji: Ajdovščina, Gorica, prištevši ji občino Lokovec in odstevši ji Gor. Trebuso in Opatjesele, in novi sodišči v Brdih in Devinu, skupaj 82.455 prebivalcev. Novo sodišče v Brdih naj bi obsegalo občine St. Ferjan, Smartno izpod Gorice, Dolenje, Medana in Biljana izpod Kormina z 11.439 prebivalci; ono v Devinu občine: Devin, Breštovica, Mavhinje, Slivno, Selo, Doberdob,

koncu vasi. Hanka je vstala, na kar vstane tudi Vasilék. Dolgo pa jo je še objemal molče; gledala sta drug drugega ter molčala, naposled je sledil dolg in vroč poljub in ljubimec je s pobešeno glavo odšel preko vasi, Hanka pa, gledajoča nekaj časa za njim, je šla v koč ter se vsa onemogla zgrudila na klopi.

V tem trenutku sta se po široki in pometeni cesti pri dvoru med zeleno progarjo in grmičjem cvetečih narcis sprehajala gospod in gospá.

Gospá, oprta na možovo roko, mu je pravila o bližajoči se slavnosti in o svoji prezali obleki; razodela mu želje po potovanju in bodočih zimskih zabavah. Gospod je držal v dlani drobno ročico svoje žene, poslušal njeno veselo kramljanje in ji potem pravil o vsem, kar je čital v knjigah in kar je videl kedaj na potovanju po svetu. Solnce je zašlo, in ko je služabnik naznanil, da je čaj pripravljen, sta gospod in gospá šla v hišo, pila in jedla pri odprtem oknu, neprestano se smajajoča in razgovarjajoča. Na to je bilo še dolgo v noč slišati glasove glasovirja; gospá je svirala, gospod pa, sedeč pri njej, je poslušal glasove melodije ter poljuboval časih belo ročico in rdeča usta mlade žene.

Evo dve ljubezni, dva para, dva sveta! . . .

(Dalje pride).

Podlistek.

Slika iz gladnih let.

Poljski napisata Eliza Orzeszkowa.

(Dalje, Glej 10. str.)

Prišla je zima in nemili glad je pogledal v vas. V kočah Vasilá in Hanka je zmanjkalo že ječmenovega kruha.

Naglo sta zbledeli lici mladih bitij, mladeniču so se oči udrele in polagoma je ugaševal tudi živi blesk deklečjega očesa, kajti glad je strašen ugonoblitelj, on grize prsi, počrni obraz in gasi blesk očesa. Nista pa se pritoževala, delala sta, kolikor sta mogla, le Vasilék se ni takó pogostoma smejal in Hanka je nehala peti, toda ljubila sta se še vedno, čedalje močneje.

Prišla je pomlad in zmanjkalo je celó kruha in plev. Dobivali so od gospode po lonec žita na teden, toda težavno je bilo, prebiti z loncev žita letem dolgih dni, kajti v Hankini koči živelo tri odrasle osebe in troje otrok, Vasilkovih pa pet odraslih oseb in štiri otrok.

Fantovo lice je čedalje huje bledelo, čedalje globeje so se mu udirale oči, pa tudi Hankine oči so ugašale dan na dan. Visoka in gibčna njena postava se je sklanjala k tlom, okrog ustnic si ji čital

Vojšica, Opatjeselo in Tamnica, skupaj 7101 prebivalcev. Glede kraškega sodišča bilo bi se ozirati na drugo instanco, ali bi se priključilo pod okrožno sodišče v Gorici ali Trstu. V tem drugem slučaju združile bi se občine pod Devin tako, da bi pripadale obč. Devin, Brestovica, Mavhinje, Silvano, Selo, St. Polaj, Nabrežina, tržaski Sv. Križ skupaj 6358 prebivalcev.

Predlog ne opredeljuje natančno posamičnih okrajev, ampak stavljen je le v splošnih potezih. Področnosti določiti ima visoko justično ministrstvo po potrebnih poizvedbah in željah občin. Moj predlog nima drugega namena, nego spodbuja vladno, da se ozira tudi na potrebe naše narodnosti. Tudi nasprotna stranka naglašala potrebnost delitve po jeziki. Ona ima dosedaj vse, česar si želi in več kot potrebuje. Nam gre šele za obstanek našega jezika pred sodiščem. Dosedaj so bili naši kraji pod vplivom tujih uradnikov, brez pravega srca za naš rod, in niso poznali našega jezika. Bili smo nekako pod skrbništvom, in kakor vemo: vsako skrbništvo je drago. Postali smo polnočni ter zahtevamo svoje pravice in premoženje. Imamo dovolj narasčaja, sodnike lastnega roda, znali bodo delati pravico svojemu ljudstvu v svojem jeziku.

Obrazam se tedaj na zastopnika visoke vlade, da na merodajnem mestu poroča o skromni in pravični želji ter jo priporoči, da se spoli.

Visoka vlada vzgoji si potem zvesto in krepko ljudstvo tu ob skrajni meji Avstrije, ki hode vedelo in znalo ločiti, kaj je prav in kaj ni prav.

Kar se tiče formalnega pristavka glede najumnosti, obžalujem, da se je stvar do danes zavlekla, ker me gospodje poslanci nasprane stranke niso zadnje razumeli. Kajti ako bi bili glasovali za najumnost, naj se da takoj pravemu odseku, ostajalo bi v proučevanje celin sedem dni, tako, ker smo že pri kraji, ostajala le dva. Najumnost naša postala je vsled odhoda gospodov z ene strani v zadnji seji brezpredmetna.

VIII. občni zbor

goriške ženske podružnice družbe sv. Cirila in Metoda dne 8. marca 1. 1896.

V nedeljo popoldne se je zbralo za-dostno število gospa in gospe v čitalnični dvorani k osmemu občnemu zboru. Predsedovala je predsednica g. Matilda grofinja Attems. — O delovanju v preteklem letu govori najbolje poročilo, katero je prečitala zapisničarka g. Ana Dovgan. Glasi se takole:

„Krepko drevo je zasajeno v središče mile nam Slovenije. Ponosno širi svoje veje, uničuje pogubni veter, ki veje od vseh strani v njegovo ozemlje. To trdno drevo, ki se dviga iz slovenskih tal, prosič slova iz jasnih nebes, je družba sv. Cirila in Metoda s svojimi podružnicami. Vzvišen je namen! Okoli sebe zbira čvrsto svojo mladino, da jo vzgojuje v katoliško-slovensko-avstrijskem duhu po geslu: „Vse za vero, dom in za cesarja“. Kateri nas bi ne bila ta družba, ki goji tako blage namene, mila in draga? Da pa ostane koristna družba sv. Cirila in Metoda nevarljiv vir za blagor milega nam naroda, je treba složnega delovanja. Zato smo tudi me, čeravno sibe, segle v velevažni delokrog, s tem, da smo ustanovile žensko podružnico sv. Cirila in Metoda v Gorici. Ljubezen do nežne naše mladine in iskreno domoljubje naj privede vsako častlivo družbenico do neumornega delovanja v korist in napredek slovenskega naroda. Z družinimi močmi evajamo drage njegove svetinje. V blagom trajnem spominu ohranimo vse plemenite dobrotnike, ki pokladajo darove na žrtvenik domovine ter s tem uresničujemo vzvišene nazore.

Ženska podružnica sv. Cirila in Metoda v Gorici prične z današnjim dnem osmo leto svojega delovanja. Pri podružničnem letnem občnem zboru dne 31. marca 1. 1895. so bile voljene v načelnstvo: gospa Matilda grofinja Attems s prvomestnica, gospa Ivana Dekleva blagajničarka; g. Ana Dovgan tajnica. Namestnice: gospa Marija Tuma, gospa Amalija Drufova in gospa Lavoslava Koršič. V odboru sta bili: gospa Julija Feigel in Marija Kanceler. Pri podružnični seji dne 3. aprila 1895. l. se je sklenilo, naj se izreče p. n. poverjenicami pismena zahvala na požrtvovalnosti v minoletem društvenem letu s prošnjo, naj bi se nadalje delovale v razvoj društvenega namena. Naprosene so bile sledeče poverjenice: gospe Terezija Klančič v Podgori, Kristina Lokar v Mirni, Alojzija Mlekuz v Čepovanu, Furlani Karolina v St. Andrežu, Kerševani Franja v Črničah in gospija Gabriella Doljak v Solkanu. Požrtvovalnim sodelovalcem naša iskrena zahvala!

Dne 15. decembra 1895. l. se je si-jajno izvršila podružnična veselica, prirejena v korist slov. otroških vrtcev. Priserena hvala vsem p. n. sodelovalkam in sodelovalcem, ki so pripomogli k izidu zanimivega vspeha: gospi Mariji Hafnerjevi, vrli znani pevki, gospi Avgusti Santelj, izborni igralki na gosli, čvrstima igralkama na glasovir gospi Irmi Klavžarjevi in Mileni Premrou-ovi, neustrašni rediteljki gosposi Ernestu Klavžarju, pevovodji g. Ercežu Širci, čital-niskim pevcom in pevkom, diletantom in diletantkami, slavni goriski čitalnici, ki nam je brezplačno odstopila svoje prostore. Od-kritična zahvala vsem onim gospodom, ki so naš počastili s svojim pohodom, ali pa v ta namen kaj dar poslali.

Srečna zahvala vsem p. n. sodelovalcem, vdeležencem, podpirateljem in prijateljem naše važne družbe!

Pri podružnični veselici je doslo 226 gld. 74 kr. V pokritje veselinskih stroškov se je porabilo 45 gld. 77 kr. „Sloginim“ učnim zavodom se je poklonilo 60 gld. (pozneje še 40 gld.), 120 gld. 97 kr. je ostalo za bo-ženično v otroških vrtcih v Pevni, Podgori in Ločniku.

Stroški boženične v omenjenih treh vr-tecih znašajo 140 gld. 36 kr. Obdarovani so bili vsi ti otroci. Med revnejše se je razde-lila obleka, perilo, obuvalo, drugi pa so vdo-bili peciva in jabolk. Kakó težko je pričako-vala otroška družbica zaželjeno „boženično“! Lice jim je žarelo, ko so gledali v lepo okra-seno boženično drevesce. Rajsko veselje jim je sijalo iz nedolžnih oči. Da bi se jim v takih prijetnih trenutkih vcepila vedna hvaležnost do blagih svojih prijateljev in neomahljiva ljubezen do milega naroda.

Povrni Bog dobrotnikom slovenske de-ce!

Naša podružnica šteje do danes:

ustanovnice	24
letnice	180
podpornice	20
Skupaj:	224

Število podpornic se je skrečilo, ker so nekateri pristopile k zunanjim novoustanovljenim podružnicam. Število letnic se je zdatno pomnožilo.

Načelnstvo je imelo v društvenem letu sedem sej.

V minoletem letu je doslo v podružnično blagajno:

Dohodkov:

1. ostanek prošlega leta	43 gld. — kr.
2. letnina in podpornina	156 „ 50 „
3. ustanovnine	40 „ — „
4. prodane knjige	1 „ 70 „
5. veselinski dohodki	926 „ 74 „
6. radodarnih doneskov	60 „ 50 „
Skupaj:	528 gld. 44 kr.

Stroški:

1. odposlalo se je v Ljubljano glavni družbi	200 gld. 41 kr.
2. Sloginim učnim zavodom	100 „ — „
3. za veselico se je potrosilo	45 „ 77 „
4. polati in drugi stroški mej leom	10 „ 36 „
5. Boženične (obleke, obuvala itd.)	140 „ 36 „
Skupaj:	496 gld. 90 kr.

Dohodki: 528 gld. 44 kr.

Stroški: 496 „ 90 „

Čisti ostanek: 31 gld. 54 kr.

Delajmo in budimo neustrašeno. Iz-vestno nam prisije po trudu svetlejša bo-dočnost.

V Gorici, 8. marca 1896. l.

Ana Dovgan, zapisničarka.

To poročilo je bilo sprejeto soglasno in s pohvalo na znanje. — Opomniti je, da podružnica je porabila za boženično v de-narju 140 gld. 56 kr., a veliko je bilo darov v blagu. — Denaren uspeh je prav lep; čast in hvala trudoljubni gospe denar-ničarici! Hvala vsemu odboru, ki je tako castno rešil svojo nalogo!

Pri volitvi novega odbora se je izvršila mala sprememba, ker nekatere gospe niso mogle več sprejeti izvolitve vsled zasebnih poslov. Tako n. pr. je odklonila daljno izvo-litev predsednica Matilda grofinja Attems in se druge. Presrečna jim hvala na dosedanjem trudu za našo milo mladino; uverjeni smo, da bodo zanaprej tudi zunaj odbora po svo-jih močeh pospeševale koristi podružnice. — V odbor so bile izvoljene: Predsednica gos-pa Šantel Avgusta, profesorjeva soproga, namestnica lanska denarničarka gospi Ivanka Dekleva; blagajničarka gospa Amalija Drufo-va, namestnica gospi Marija Kanceler; tajnica g. Ana Dovgan; namestnica g. Ana Lavoslava Koršič; odbornici gospi Karolina Saunig in g. Ana Milena Premrou.

Vi dvoma, da novoizvoljeni odbor bo kos svoji lepi in hvaležni nalogi za blaginjo milega nam naroda tu ob jezikovni meji. Častite gospe in gospodične naj bodo uver-jene, da naša mladina jih ohrani v hvaležnem spominu tudi v onih zaželenih „boljših ča-sih“, ko bo lepše sonce sijalo po tej ljub-ljeni zemlji slovenski.

DOPISI.

Iz braniške doline. (Raznoterosti).

Z radostjo je pozdravilo vse prebivalstvo brez razloka novico, da je cesta po lepi braniški dolini zagotovljena. Že pred 20 leti se je zbudila misel za to cesto in od tedaj so romale prošnje za podporo na vse strani, zastopniki občin molelovali, kjer so vedeli in znali, da bi jim kaj v to svrhu pomagali, dokler se je niso naši č. g. deželni poslanci resno poprijeli in z veliko požrtvovalnostjo dosegli nam to cesto, za kar jim v zahvalo cetane sleherno srce hvaležno, posebno pa, če pomislimo, kod je prej morali romati z vozom po hribih in dolinah, če je hotel kaj peljati v Gorico, a sedaj bodo brez skrbi voz izročali gladki ravni cesti.

V časniki se bere, da je odbor za na-pravo spomenika junaku Čehovinu sklenil ob 50-letnici cesarjevega vladanja slovensko spo-menik odkriti. Zeleti bi bilo, da bi bila do tedaj cesta že dovršena in javnemu prometu izročena, ker bi vozovi po ravnem iz Gorice lahko dospeli naravnost do rojstne hiše v Gorenjo Branico. Nadejati se je, da bode odbor za gradnjo te ceste imel to važno stvar pred očmi ter z vso skrbjo delal na to, da se cesta do tedaj izvrši. Vsa stvar ne bode prav lahka, ker je vlada odločila, da se plača njena podpora komaj v letih 1897. in 1898; le z ozirom, če bi se dala ta podpora prej izposlovati, mogoča je do tedaj izvršitev te ceste.

Zadnji čas pa je tudi že bil, in sicer v gosposkiških ozihih, da se ta cesta gradi, ker trina us napreduje v tej dolini z velikanskimi koraki in bati se je, če pojde tako naprej, da vinogradnike spravi na beraško palico. Ljudstvo pa je začelo saditi rparijo in mnogo se jih sliši ki pravijo, da ene domače več ne usade.

To je že napredek; kaj pa, ko bodo te ameriške trte začele roditi in pokažejo vsa-kemu, da prekašajo, se ve cepljene, v vsakem oziru naše domače trte?

Dne 4. marca je bil v Stanjelu pogreb po domače dobro poznatega „Šnajderja“.

nekaj večletnega župana. Mnogobrojna ude-ležba pokazala je, kako je bil rajnik povsod spoštovan in cenjen, ker bil je res cel mož v pravem pomenu besede; in s tem, menim, da je zadosti rečeno. Pogreb vodil je č. g. vikarij kobjeljaviški, ker Stanjel je ostal po odhodu prejšnjega brez duhovnika. Ta pa ni edina občina, ampak v bližini je Šmarje in Gaberje brez lastnega pastirja, slednje celo od lanjske velike noči. Da bi bile kar tri občine v bližini brez duhovnika, se ne bode z lepa kaj enakega, četudi jih je veliko po-manjkanje. Branican.

Iz Sv. Križa na Vipavskem, 3. marca. — Tudi tukaj smo z veseljem sprejeli misel o novem društvu v Gorici. Želimo, da bi be-sedam kmalu sledila tudi dejanja, ker „be-sede mijejo, zgledi vlečejo“. Naši trgovci in obrtniki so se popolnoma v narodnem spanju, ker jemljejo blago od židov in nam sovražnih Italijanov. Tako ne sme dalje iti! Proč s hlapčevanjem, proč z renegati! Na lastne noge se postavimo Slovenci, kakor v narod-nem tako tudi v gmoletnem oziru; držimo se gesla: „Svoji k svojim“ in visoko dvignimo zastavo Slave. Umeje se, da moramo imeti tudi dovolj takih trgovcev in obrtnikov, ki bodo v vsakem pogledu tekmovali z nasprot-niki.

V obče je znano, da imamo Križani že mnogo let svojo narodno gardo. Žalost pa prime človeka, ko vidi o raznih priložnostih evet križke mladine pod orožjem, a čuje! povejša se oddajajo v nemškem jeziku.

Ali ni naš materni jezik lepši? Žalostno, zares žalostno! Pa kako bi temu v okom prislil?

Edino sredstvo je telovadno društvo „Sokol“. Glejmo na sever, k našim bratom Čehom, oni imajo več tisoč mož brojejo na-rodno vojsko. Čehi imajo pravilo: „Kar Čeh, to Sokol“. Oglejmo se po naši ožji domovini! Priprato vas Prvačina ima to prekrasno društvo, a naš mnogo večji Križ je nima. Umestilo bi bilo, da bi se Križ in Ajdovščina združila v eno in isto društvo. Tedaj na noge Križani in Ajdovci! Izvrstnih močij Vam ne manjka, le resne volje je treba. Pokažite svetlu, da ste Slovenci in sicer zavedni Slo-venci, katerim hije srce za milo domovino. Na zdar!

Bratje, na delo, ker resni so dnovi
A delo in trud naj nam Bog blagoslovi.

„Vernivski“.

(Ta dopis iz peresa priprostega kmeč-kega mladenčca naj priča, da — Slovan gre na dan! Narodna zavest prodira čedalje glob-lje in bo vršila se čuda. Le naprej! Ured.)

Iz tolninske okolice. (Cvetlica iz vrta italijanske „avite col-ture“). Pred par tedni je prišel v Gorico iz okolice tolninske 70-leten starek. Po opravila pride v prodajalnico papirja g. Skerta, zahtevajoč 12 tiskanih pol za na-lenkostne tožbe v slovenskem jeziku. Sluga mu jih zavije in mož odide. — A glej! Prišedši domov vidi, da so pole italijanske. Ker ima pa mož vsak teden opravilo v Go-rici, nese drugo soboto pole nazaj. Prišedši v prodajalnico, prosi, da bi mu pole zame-njali in mu dali slovenske. Oni pa mu pol neboje zamenjati, ampak ga zelo surovo za-vrnejo. Ker pa mož ne more rabiti italijan-kih tiskovin, vrže italijanske pole na klop z besedami: „Ako nečete dati slovenskih, imejte se te, saj jez jih ne morem rabiti!“ Poslušajte čim italijanskih kulturonošev! Ko-maj mož čudne besede izreče, suni ga sluga tako močno v rebra, da se ubogi starek zavalil po tleh; komaj pa ustane, zgrabi ga zopet nesramno za prsi in ga hoče vreči na ulico. Vendar se mu ta izpuli in uide pri drugih vratih iz prodajalnice. Kaj bi se bilo zgodilo; ako bi ne ušel —?

Dostavke uredništva. — Ta dopis smo prejeli že pred 14 dnevi; nismo mogli verjeti temu, kar pripoveduje. Zato smo vprašali „listnici“ pojasnil. Dostla so nam in evo danes dopis. — Čudno pa, da mož Slovenec gre po slovenske tiskovine k Skertu, ko bi jih dobil bliže v Gosposki ulici, kjer je „Goriška tiskarna“, katera ima nad 300 vrst tiskovin v vedni zalogi.

Goriške novice.

Furlanski tramvaj. — Dr. Venuti, ki je s pomočjo nadškofovega glasu zaprečil v deželnem zboru petico za vipavsko že-leznico in ki ni hotel podpisati petice za predelsko železnico (zaprnuite si vi hribovci, ki kupujete pri teh ljudeh!), je razkladal v zadnji seji mestnega starasinstva, kakó na-preduje delovanje za parni tramvaj v Furla-nijo; dodal je tudi, da ta srečna želja vseh Furlanov (bum!) je blizu ugodne rešitve. — Iz vsega tega je razvidno, da sedanjí kolo-vodje lahonske stranke uganjajo narodnostno politiko povsod, tudi pri železniskih zvezah. Vipavske in predelske železnice ne marajo, ker je bojé Slovencev, a delujejo za tramvaj, ki ne bo imel skoro nikakega prometa. Ali so na Dunaju res oslepli vsi merodajni krogi, da „ne vidijo nič, ne slišijo nič, kot bi bili mrtva stvar?“

Poročne obravnave prično 20. aprila. — Na zatožno klop pride kakih 3 Sloven-cev; državno pravdnstvo je tožilo vse v laskem jeziku, a sodni dvor ne da obtožnic preložiti na slovenski jezik, kakor bi na-sprotno storil o svojem času s slovenskimi obtožnicami našega urednika. Obravnave in razsodbe bodo torej tudi nasproti Slovincem le laske, — ako ne pride od zgoraj kaka odločna beseda, ki pove gospodom, da tako politikovanje v sodni dvorani nima mesta. Zares, Lahom ni treba boljših prvoboriteljev nego so gr. svetniki in državni pravdniki pri c. kr. okrožnem sodišču v Gorici.

Nove plinove luči. — V Gorici je ponekod prava mizerija z razsvetlavo. Bela Ljubljana se pripravila na elektriško luč, v Gorici pa čeli deli mesta se plinove nimajo. — V zadnji seji mestnega starasinstva so pa vendar sklenili, da postavijo 17 novih

svetilnik; postavljanje bo stalo 306 gld., letni strošek pa 357 gld.

Za kolezarje. — Goriški mestni zastop je hotel obdčiti tudi kolezarje; v tem pogledu si je hotel pridobiti prvenstvo v Avstriji. — Toda deželni odbor tega sklepa ni potrdil. — To je povsem pametno! — Goriški municipij ali magistrat, kar hoče biti zadnji čas, nečuvno slabo skrbi za dobre ceste, da so le po pomnovanja vredni kolezarji, ki vozijo skozi mesto. Goriške ceste se po-sipajo z debelim gruščem, kakoršnega ne rabijo niti zunaj na deželi. V tem pogledu je Gorica zadnja vas v deželi!

Spoznanje prihaja. — Kdo naših čit-ateljcev se ne spominja nestevlinih člankov, zlasti v obliki dopisov iz Ljubljane, v „Soči“ od katoliškega shoda sem, v katerih smo bili kolovodje naše „katoliške stranke“; očitali smo ji, da doma govore in delajo takó, na Dunaju drugače, da doma slepe ljudstvo, na Dunaju pa govore in glasujejo proti samim načelom v resolucijah katoliškega shoda, ker — njim takó kaže, ker so ne-znatačni koristolovci. Govorili smo vedno brez ovinkov, dasi zelo previdno, obzirno, zmerno, kajti po katoliškem shodu so bili nastali nekam čudni časi na Slovenskem. — Kdor se ni pokoril znanim kolovodjem, kdor ni priznal nezmotljivosti samega Povesla in prazenmetnega komedijanta Čevljaričca, da o kanoniku Klumu ne govorimo, ta je bil izgubljen za sveto cerkev in nebesa. „Soča“ je požirala trpka očitanja, ali to je ni opla-silo, namreč neizprosno je šla dalje v borbi proti politiskim sarlatanom.

Evo danes „Soči“ najveljavnejše zado-sčenje: „Primorski List“ je konečno prišel za „Sočo“ in ubral iste strune. V zadnji številki je priobčil članek „Kje je zavornica“, ki govori o katoliškem shodu in pravi med drugim:

Pač pa se je od takrat marsikaj zgo-dilo. Tako je v tem času g. Karol Klum me-j drugim v državnem zboru zagovarjal judov-sko južno železnico; se je v koaliciji zavezal z liberalci in je, da bi judovski liberalizem pomagal rešiti, me vseni najvažnejše, versko vprašanje na stran potisnil, akoravno se je na kat. shodu tako strašno hudoval nad onimi slov. poslanci, ki v odločnih trenutkih omahujejo in jim je katoliška vera postran-ska reč; je se svojim molčanjem in glaso-vanjem izdal Judom sveto stvar krščanskega ljudstva, in sedi se zdaj z predsednikom I. kat. shoda v razpadajoči trohli baraki Ho-henwartovega kluba — zopet v veselje libe-ralcem in Judom.

Ako tako dela predsednik slovenskega katoliškega odbora, mora človek res vprašati, ali so se slovenskega katoliškega shoda res vdeležili tudi Judje in liberalci? Pohujšanje je očito. Ali res vsi katoliški Slovenci mi-slijo, kakor misli in dela gospod predsednik katoliškega odbora?

Prav imajo liberalci, ako nam očitajo, da katoliški shod je bil pesek v oči, da je slo le za osebnosti, a ne za stvar, da nam ime katoliško služi le v slepilo.... Prav imajo!

To so vendar enkrat možke, odločne besede, ki dokazujejo, da prihaja vsaj na jedno plat pravo spoznanje v izvestne kroge. Dal Bog, da bi se to spoznanje širilo še dalje in popopolnilo na tisto stran, ki dokaze: kdo ima koristi od novodobnega prepira na Slovenskem.

Nesramni dopis v „Mattinu“ se je spravlil na naše slovenske otročice v „Slogi-ni“ soli. Pravi tamkaj približno to-le: Nikdo bi se ne upal zanikati, da slovenska mladina ni potrebna sola, ki bi jo rešila zasurove-losti; doma nima vzgoje, ki je potrebna v mestih tudi rodbinam ubožnih delavcev. — Na to sledi napad na „Slogino“ solo, čes, da se v njej otroci ne nauče tega, da oprav-ljanje svojih navadnih potreb na ulici je ne-sposobno. Proti temu kliče na pomoč re-darstvo, da ne bodo mislili tujci, da otroci prihajajo v tisto solo iz — Abisinije.

Pravijo, da dopisnik „Mattinova“ je uradnik. Naj bo karkoli, za nas je čisto na-vaden lopov! — Da otroci na ulicah mar-sikaj greše, to je znana reč: toda dopisnik naj pogleda poprej pred laske sole, tam bo videl zljivanost, ne abisinsko, marveč ono sicilijanskih banditev. — Slovenski otroci „Sloginim“ zavodov so znani v vsem mestu po svojem lepem obnašanju; učiteljstvo stori svojo dolžnost. „Slogina“ sola je v časih pri vseh nadzorovalnih činiteljih. No zdaj pride lopovski pisec in se drzne v polvadnem Ri-naldinijem trobitu takó nesramno pisariti! Znano je, da imajo slovenski otroci ve-liko prelasti pred laske nabuhskano muljarijo; večkrat že je bilo treba klicati redarstvo na pomoč; nekateri pobalini so bili tudi zaprti. Prav zadnje dni smo čuli, da nabuhskana podturska muljarija nadleguje in žali slo-venski učiteljič tamonjne slave! O vsem tem je dopisnik dobro poučen, a lepó molči! Lopov!

Enaka „avita cultura“ obližuje nado-budno sodrogo tržasko. Evo, kaj piše „E-di-nos“ od srede: Strast proti našemu slo-venskemu življu narašča od due do dne. Kar se pa dogaja v nekaterih krajih mesta, pre-seza res vse meje. Ko so se večerj popoldne dečki in deklice slovenske sole vračali domov, napadla jih je nenadoma tolpa italijanskih dečkov s kamenjem. Našim dečkom se je posrečilo rešiti se pred kamenjem, ker so bežali in se poskrili, a hujše se je godilo de-klicam. Malo deklico I. razreda Dragotino Kolman ranil je neki deček tako močno s kamenjem, da je bila hipoma vsa v krvi. Prebil jo je pod desnim očesom jako močno in le sreča je bila, da ni zadel očesa. Okr-vavljeno deklico prepeljali so nekateri dečki, ki so prihiteli domov. Kolikor doznajemo, je rana tola močna, da je morala deklica oble-žati doma. Sedaj prašamo: ali bode že konec temu napadanju? Ali naši otroci res niso več varni na cesti? Res, daleč smo pršli ob koncu tega stoletja! Kaj bi se bilo dogodilo nasprotno, ako bi naši napali one? Na-sprotni časopisi bi gotovo ne imeli dovolj prostora za psovke proti nam. Mi seveda naj

bi molčali o takih činih. Kaj porečeta sedaj „Mattino“ in prijatelj „Piccolo“? Gotovo, da je bil to plemenit čin, ker se je dogodil proti nam. Le tako naprej, saj konec mora priti. itd.

Zapravljanje mestnega denarja. — Za slovensko solo niso imeli denarja! Strašno so javkali, da bi se jih vlada usmili-la. — Ali za razne demonstracije imajo vedno dosti denarja! Čuje se, da imenitni „šjor podesta“ pojde zopet na Dunaj v spremstvu se enega „konselirja“, da bo ondi protestoval proti slovenski soli. To bodo ministri trepetali pred slovečimi brkami in srepin pogledom, kakor bi jih prišel lasat sam Vittorio Emanuele. (Hudomušnezi pa tré, da gospoda se poj-deta le malce zabavat na Dunaj, ker tu v Gorici nimata dovolj prave prilike. — V ulici Morelli pa hoté odpreti nov laski otroški vrt, menda že osmi v Gorici, v kateri bodo lovili slov. otroke. Takó zapravljajo denar, potem pa tožijo, da so prazne ceste bla-gajne.

V prazlovo 50-letnice Njeg. Veli-čanstva, a za spomenik pok. našemu rojaku baronu Čehovinu je prejelo predsedništvo veteranskega društva v Gorici te darove: Divizijski artiljerijski polk št. 37. v Gorici 34 gld. Monsignor Ivan Abram v počestčenje svojega vrliga prijatelja 25 gld. Artiljerijski polk št. 10. v Przemyslu 20 gld. Divizijska artilerija št. 19. z doneskom polkovnika Pfrima 17 gld. Častniki 3. artil. batalijona v Petrovaradinu 16 gld. General baron Wagner iz Inomosta 15 gld. Baron Leon-hard Bianki 10 gld. — Po 5 gld.: Karol grof Lanthieri, Anton Jacobi, cesarski svet. pl. Sobel, I. R., Urban Gruden iz Ptuja, Jakob Pussig, pl. C. Obleschik iz Linca, divizijski artil. polk v Oseku, tiskar in urednik A. Gabršček v Gorici, Tynrovsko vojsko ve-teransko društvo. — Artiljerijska zaloga v Pulju 4 gld. 20 kr. Henrik Gros, c. kr. glom. ravnatelj in Jožef Billisch iz Gorice vsaki 3 gld. — Po 2 gld.: Ant. Klotič pl. Sabladoski, Ivan Simčič, monsignor Pavissich, dr. Al. Rojce, Martin Zucchiati, Karol Drašek, vikarij Jožef Slunder v Grahovici, Anton Šraunitzer, artiljerijsko zapovedništvo v Le-vovu, vojsko veteransko društvo iz Marijinih kopališč na Češkem, polkovnik pl. Ulrich v Kašavi, stotnik Friderik Jarko v Budim-pesti, pl. Pallich-Caarburg, trgovec Anton Koren, artiljerijska zaloga v Karlsburgu na Ogerskem (2 gld. 60 kr.), ekse. vitez Mayer. Artiljerijsko zapovedništvo v Temešvaru 1 gld. 65 kr. — Jožef Kosec, vikarij v Novakih in Peter Polončnik vsaki 1 gld. 50 kr. Po 1 gld.: župnik Blažij Grca, Jožef Furlani v Villi Vicentini, stotnik Ivan Hohler, Franc Ster-mone, župnik Martin Pervanje, monsignor Do-minik Filip, stotnik Ivan Springinsfeld, solski nadzornik Calot, grof Friderik Attems, pol-kovnik Ant. pl. Minil v Kašavi, učitelj Anton Rudec, župnik Franc Kranjc v Breginju, župnik V. Tomanič v Kolbjeljavi, vikar Simon Gregorčič v Sedlu, Andrej Konjedic v Plaveti, gostilničar Ivan Reja v Gorici, Ivan Wagner, trgovec Anton Fon, veleposelnik Anton Ja-končič, trgovec Edvard Pavin, vitez pl. Catinelli, baron Liechtenburg, major Szolensky, kurat Stefan Mozetič iz Gorjanskega, prof. Santel, Ivan Castelliz, Ant. Reja, župan v Kozani. — Po 50 kr.: Ivan Prezi, nadporočnik Rudolf pl. Nemethy, Ferd. Schwarz, Kofol Matija, N. N. v Biljani, Anton Körner, Anton Kasea, Ivan Merznik, Josk v Cerknem in Oblak Andrej, Franc Delpin 30 kr. — Pred-sedništvo izraza zažalovo vsem plemenitim darovalcem ter se priporoča slavnemu občin-stvu za nadaljne doneske.

Za ranjence v Afriki. — Pred sklepom lista smo prejeli: „Prijatelj“ „avite culture“ 1 gld. — J. J. kol poseben „prijatelj“ zveze z Italijo 30 kr. — I. J., občasovatelj Bar-terijev, kako brzo je tek el nazaj, 20 kr. — Ivan P. 1 gld. — Anton R—c 50 kr. — Franc K—k 1 gld. 50 kr.

To objavimo le kot „kuriozum“. Ako pride se kaj, da bo vredno pošiljati, izročimo denar določenemu namenu primeram posre-dovanjem. Ako bo svota majhna, izročimo jo odboru za vzdrževanje „Slogine“ sole.

Razpisane službe. — Na goriški realki ste razpisani službi profesorjev za nemščino in italijansčino: — na gimnaziji pa začasno mesto za italijansčino.

Priznati moramo, da je na gimnaziji nečuvno slabo poskrbljeno za učiteljske moči obih deželnih jezikov. Ali čuje se, da za novo mesto se bo polegoval neki — žid. Kakó bo žid razlagal Danteja, razne ode in pesmi nabožne vsebine, katerih je vse polno v laskih berilih, to prepuščamo Lahom v premislek; ako je njini takó prav, — ni sprejemno to le s pomilovanjem na znanje. O nečem drugem prihodnjé!

Novorčenje. — Prosimo gg. župane in tajnike v deželi, da bi nam sporočili, koliko mladenčev so letos vzeli k vajokom. — Go-rica se je letos zopet skandalozno obnesla. V 3. razredu so vzeli same Slovence, in po vrhu tega menda same — „Sokole“. — Mestni mladiči so se vozili po ulicah in tu-lili (peti itak ne znajo), a nikdo jih ni ovi-ral. Ko so pa dosli okoličani nadomestni mestni primankljaj, se je vse drugače po-stopalo z njimi! Slovenske pesmi nedejo sli-sati! Sicer nimamo nič proti temu, da se omejuje razsajanje in petje po ulicah, ali postopa naj se z vsemi enako! — V sredo je redarstvo zaprlo tri okoličane na Goriščeku.

Iz Bočca nam poročajo, da po krat-kem odmoru je začela že zopet razsajati da-vice med otroci. — Solo so morali zopet zapreti.

se nadalje? Solkan in Podgora sta zaspala; St. Peter se giblje; St. Andrej spi že dolgo. — Na delo, rojaki, na delo!

Volitev župana vršila se je 5. t. m. v St. Andreju ukipljen neutelejenim utokom, katerih se je vesil nekaj v večji zakonorevolverski list v Gorici. Izvoljen je bil g. Jozef Lutman; podžupana pa g. Franc Zavavlad, Jozef Molar in Franc Paškulin. O ti priliki so zbrali za „Slogine“ zavode 12 gld. 27 kr.

Nesreče. — V Črnicah sta se igrala s slamožrnico dva otroka. Prvi je potiskal deteljo pod nož, drugi pa je v istem trenutku zavrtel kolo; stroj je odgrizal otroku roko za pestjo, da se je držala le še za spodnjo kilo in kožo. Poskušali bodo, da bi se roka zopet zarastla. — Pazite na otroke!

Neki 30-letni voznik iz Rodeza (občine Deskle) je prišel v petek pod voz, ki ga je smrtno pomekal. Umrl je v največjih mukah v nedeljo v bolnišnici usmiljenih bratov v Gorici.

— V Soči se je ubil 52-letni Andrej Komac.

Iz beneške Slovenije. — Deklina Marijana Trunjak v Truskah pri Dreki je stavila 28. februarja nezakonsko dete. V prvih pred svetom je to dete pokopala — živo. Ali pravica je položila svojo roko na nesrečno mater in jo zaprla. Zdej čaka pravične kazni.

— Učuraj teden je bila nevihta. Ob 8. zvečer je udarila strela v cerkev M. B. na Starigrori, poskodovala strelovod in tudi nekaj malega cerkev. — V Rubinku je bila udarila v dimnik neke hiše; noiri je bilo 12 oseb, a nikogar ni poskodovala.

— V Vidmu je umrl nadškof 1874. Marija Berengo v 67. letu starosti. Nadškof je bil od l. 1876. — Zeleti bi bilo, da bi njegov naslednik imel več zmisla za Kristusov nauk: „Pojdite in učite vse narode“, in da bi za tako sveto nalogo vzgajal duhovščino za uboge beneške Slovence v svoji gimnaziji in semenišču! Tamkaj vzgajajo duhovščino tudi za 40.000 beneških Slovencev, a slovenskega jezika se ne učo.

Onim našim naročnikom, kateri so si kupili srečke dunajskih revežev (zrebanje je bilo 18. pr. m.), ako se ne vedo izrebanne številke, posreže naše upravitelstvo s tem, da se mu priznani številka srečke in pridene dopisnico ali znakom za odgovor. Upravitelstvo ima natančen razkaz o vseh izrebanih 5100 dobrih.

Poslanica.

V odgovor, komur tiče.

Pred meseci se je mnogo govorilo o petih c. kr. uradnikih, ki so razbijali c. kr. oia nad tobakarno pri levem vstopu v ulico za mesničarji (Morelli). Ljudje so videli, da je bila tabla zelo razbita prav čez začetnice Njegovega Velikanstva, namreč: „F. J. I.“. Vsi vedo tudi, da se je vršila preiskava, — a nakrat je vse tilo. — Jeden uradnikov, ki je znan po svoji zaprčenosti posebno do Slovencev in še nekaj dalje, je s početka klaverno pobešal glavo, a pozneje se mu je razjasnil skrbni polni obraz in zdaj si zadovoljno mane roke. Avstrijski misleče občinstvo ima pravico izvedeti: kaj je z vso to rečjo? Zahtevamo zategadelj pojasnila, ker ne bomo mirovali, dokler ne dobimo žaljeno patriotično čustvo zadostnega. — Nekdo pridno pisari v „Maltino“ in obrekuje na vse pretege goriske Slovence; časa ima torej dosti: naj spiše torej še primeren članek v pojasnilo na to poslanico. — Teliko za danes. Jasneje pozneje, ako bo potreba.

Uredništvo „Soce“.

Društvene vesti.

— Centralna posojilnica slovenska s sedežem (začasnim) v Kškem je imela 5. t. m. svoj prvi občni zbor po ustanovitvi.

Nazveče je bilo načelstvo, ki je zastopalo 16 deležev, in trije zastopniki v zadruge pristopivših posojilnic, namreč gg. A. Levak in L. Schwenner, ki sta zastopala posojilnico v Brezicah, in gosp. Jakob Rižnar, ki je zastopal posojilnico v Radečah. S pismenimi pooblastili so bile zastopane posojilnice: v Mokronogu (pooblaščenec g. dr. Tom. Romih), v Rojšanu pri Trstu (pooblaščenec g. Ivan Lapajne) in v Klečah na Koroskem (pooblaščenec g. dr. Tom. Romih). V vsem je bilo zastopanih 21 deležev (po 100 gld.). — Po presrečnem pozdravu zborovalcev od strani zadružnega ravnatelja g. Ivana Lapajne razložil je ta gospod potrebo tega zavoda, poudarjal, da je nemško posojilništvo enako organizirano (n. pr. Raiffeisenova centralna posojilnica v Neuwiedu, ki je stela lani 1862 društev za svoje člane in imela 61 milijonov mark prometa), in da v avstrijskih nemških krov-vinah skrbé delni odbori za gmočno podporo posojilnic. Ker za slovenske posojilnice nikdo ne skrbi, treba je, da se sami organizirajo. Začetek temu je „Centralna posojilnica slovenska“, ki hoče kot registrirana denarna zadruga združiti kolikor mogoče veliko slovenskih posojilnic v tako skupno celoto, katere bi pred denarnim svetom, osobito pred slovenskim, imela več kredita, kakor ga imajo posamezne posojilnice. Do zdaj se je „Centralni posojilnici slovenski“ pridružilo 10 posojilnic, od katerih je dobila ena pristopnino (po 5 gld.) in deleže (po 100 gld.) in nekaj vlog; poslala jim je pa več ali manj velike hranilne vloge in nekaj posojil. Kedar izdajo te posojilnice svoj računski sklep za l. 1895., pričobi „Centralna posojilnica slovenska“ II. izvestje, ki bo pričelo o veliki zaslombi, katero ima načelstvo pri svojih zadružnih posojilnicah. S tem II. izvestjem stopi potem načelstvo pred velike denarne zavode, osobito pred česke, in iskalo pri njih cenega kredita. — To naznanilo g. ravnatelja je zbor s pohvalo odobril.

Račun za preteklo leto (4 mesece) se je brez ugovora odobril. — Volitev v načelstvo je pokazalo isti rezultat kakor pri

ustanovnem zboru; izvoljeni so namreč bili v načelstvo vsi prejšnji odborniki. V nadzorstvo so bili pa tudi enoglasno izvoljeni gg. Andrej Levak, ravnatelj posojilnice v Brezicah, Leopold Schwenner, namestnik ravnatelja pri posojilnici v Brezicah, Fr. Rohrmann, ravnatelj posojilnice v Mokronogu, Jern. Ravnikar, tajnik posojilnice v Mokronogu in Jak. Rižnar, ravnatelj posojilnice v Radečah.

Razgled po svetu.

Za jednakoopravnost pri sodiščih. Povedali smo že, da je posl. Ferjančič povabil razne slovanske poslance v posvetovanje, kako in kaj bi bilo ukreniti za zagotavljanje jezikovne ravnopravnosti o novem civilnem pravdnem redu. V smislu § 6, in 10. zakona od dne 5. decembra 1894. leta, drž. zak. št. 227, stavljam s potrebnim stevilom podpisov opremljeni predlog, naj se naslednja določba postavi na primerno mesto zakona o nameščenju, o notranji uredbi in o opravljenem redu pri sodiščih (1631. priloga), kateri se je odkazal slavemu odseku v posvetovanju.

§. Stranke in njih zastopniki se morajo v svojih pismenih ulogah ali usnih naznanilih posluževati jednega deželni jezikov in mora sodišče v tem jeziku pisati vse zapisnike in rešitve v tem jeziku.

Predlogu je dodano naslednje utemeljevanje, v katerem je korenito pojasnjena ta stvar:

„Predloženi načrt ima namen popolniti nove civilnopravne zakone. V njih se poročajo določbe, kako naj postopajo sodišča glede rabe jezika strank. Ta nedostatek je tem občutljivejši, če se pomisli, da ima že občni sodni red v § 13. določbo o rabi jezika strank, ki je bila vodilo za sedanjo rabo narodnih jezikov pri sodiščih. Ker se občni sodni red zamenja z novim civilnopravnim redom, zgubi § 13. prvega veljavo, kadar stopijo novi zakoni v veljavo. S tem se pa odtegne zakonita podlaga vsem naredbam, urejajočim jezikovno rabo pri sodiščih, ki so izšle v teku časa.

Na podlagi dosedanjih jezikovnih določb so se razvile določne razmere. Če v bodoče ne bi bilo nobene zakonite podlage za rabo jezika strank, bi sodniki ne vedeli, kako jim je ravnati v tem oziru. Tudi se je bati, da pride v nevarnost, kar se je dosedaj doseglo za narodne jezike.

Da je potreba, vsprejeti jezikovne naredbe v civilnopravni red, se je izreklo že v prvi seji odsekov, ki se je razgovarjalo o vladni predlogi. Tedanji poročevalec dr. Baernreither je sam opozoril na ta nedostatek. Vlada je obljubila, ne da bi bil odsek kaj ugovarjal, da se potrebne jezikovne določbe vzprejemo v uvedbeni zakon k civilnopravnemu redu. Ko ta zopet o tem ni imel nobene določbe in se je na to zopet opozorilo, se je zopet obljubilo, da prinese zaželeno določbo se ne predložena sodna instrukcija. Zai, da o tem molči tudi sedaj že predložena in odseku izročena sodna instrukcija.

Iz teh nagibov je potrebno, da se v zakon vzprejemo jezikovna določba.

Ko je to dokazano in priznano, ostaje le še vprašanje, kako naj se to zgodi. Pri sedanjih določbi § 13. obč. sod. reda ne more ostati. § 13. obč. sod. reda določa samo, kakoga jezika se imajo posluževati stranke, tega pa ne, kakšnega jezika naj se poslužujejo sodišča. V tem oziru je določba potrebna že glede dosedanje rabe narodnih jezikov pri sodiščih. Določba v obsegu § 13. obč. sod. reda bi bila omejenje jezika strank v obsegu njih sedanje porabe, kar se pa ne more nameravati in dopustiti.

Za določeno določbo obsega pa jedino možni in jedino merodajni navod, člen 19. državnih osnovnih zakonov z dne 21. decembra 1867., drž. zak. št. 142. Ta določba obsega rabi v deželi navadnih jezikov in bi za duhom in besedilom člana 19. ostajajoča, kakor tudi dalje segajoča uredba o jeziku, ki se ima rabiti pri sodiščih, bila v protislovju s tem državnim zakonom in bi ga preminjala.

Ker se stavljeni predlog vjem z načelnimi določbami člana 19., se prosí, da se vzprejme.

Avstrija. — Naš cesar, ki biva s cesarico na Rtu sv. Martina, obiskal je prošli teden v Mentoni (Francoski) predsednika republike Faurea, kateri mu je obisk vrnil. Francosko prebivalstvo je pozdravilo cesarja z burnimi klici „Živio cesar Avstrije“, „Živio mir“ in „Živla Francija“. Cesar je bil zelo iznenajen radi presrečnih ovacij, katere so mu priredili Francozje. — Zunanji minister grof Goluchowski je obiskal ta teden nemškega kancelarja kneza Hohentholer v Berlinu. Temu obisku pripisujejo zvezo radi položaja Italije v Afriki, pa tudi to, da je le vrnil Hohentholer obisk in da se predstavi nemškemu cesarju, kateri ga še ne pozna. — Pisalo se je, da je nastalo nesporazumljenje v Badenijevem ministerstvu. Minister Glanz baže odstoji. — Na vprašanje pravosodnega ministra Glanza je izjavilo svoje mnenje vrhovno sodišče na Dunaju o govorih, ki so bili izrečeni v državnih zbornici v drugih deželnih jezikih avstrijskih, v tem zmislu, da takšnih ni smeti zapleniti. Z ozirom na ta sklep, misli minister predložiti zbornici zakon v zaščito neslovanskih govorov. — V odseku za volilno preosnovo gre vse tako, kakor želi vlada in kakor kaže predloženi načrt. — V proračunskem odseku je bilo nastalo navskrižje radi ustanove železniškega ministerstva. Levčarji so bili namreč glasovali proti tej postavitki, ker je bila odklonjena njih resolucija do vlade, da si v prihodnje pri takih slučajih prisrbi privojenje zbornice. To pa je bilo baže le dogovorjeno mej Badenijem in levčarji, kajti v naslednji seji so se pobotali. — Na Dunaju zgradi novo gledališče, katero se odpre 2. decembra 1898. v spomin na 50-letnico cesarjevega vladanja. Potrebni denar zberó z radodarnimi doneski. Proračunjeno je na 500.000 gld. in bo namenjeno v cenó obiskovanje

glediščnih predstav. Oklic se ni izdal, pa je že zbranih 250.000 gld. — V tovarni papirja Leykam-Josefthal pri Gradcu je ustavilo delo 1300 delavcev, ker sta bila odpuščena dva delavca, katere sta zahtevala zboljšanje mezde v imenu ostalih.

Državni zbor. — Dne 3. t. m. je pričela in 9. t. m. je bila dokončana razprava o proračunu finančnega ministerstva. Pri istem so prinašali na površje razni poslanci zahteve ljudstva železi, naj se ustreže njega željam. Sprejeta je bila tudi resolucija radi časnarskega koleka, naj bi proračunski odbor reš proučil in stavi primerne nasvete.

— V seji 10. t. m. je pričela razprava o proračunu poljedelskega ministerstva. Najprvi je govoril posl. Perić in predlagal razne resolucije ozirom na dalmatinske kmetijske razmere. Posl. Dyk je zagovarjal organizacijo kmetov. Posl. Fux je bil proti zavarovalnici živine na Moravskem. Posl. Rigler je dokazoval potrebo protisemitov. Po govoru poslancev Oberndorferja, Razkošnega, Štefanoviča itd. govoril je poslanec Robić in pojasnjeval uroke propadanju kmetijskega stanu. Posl. G. H. n. navajal je razne pritožbe proti godzemu in domenskemu ravnateljstvu v Gorici in zahtevalo ustanovo se enega slienege ravnateljstva za južne dežele. Posl. Morre (nemški liberalci) je govoril proti nagradam pri dirkah konj. Napadel je bivšega ministra Falkenhayna, ker je bil on tisti, kateri je povisal nagrade, a kmetom, kateri so ga prosili pomoči, je nasvetoval, naj le molijo. On je tega mnenja, da bi bil moral tako nasvetovali tudi sportsmanom, ko so zagovarjali povisane nagrade. Hopotal je sploh proti dirkanju ter navedel izglede, da je konj „Tokio“ pri dirkah v Londonu prišel se-le 14. na cilj. Preložil je končno, naj se 50.000 gld., kateri so namenjeni za dirke, uporabi za druge, kmetovalcem koristne svrhe. V isti seji je naznanil predsednik, da sta odložila državnozbornsko poslanstvo češki plenilciš Clam-Martini in Mladotek dr. Fort.

Ogerska. — Minister Banffy je sklical zaupen shod poslancev srbske narodnosti v svrhu dogovora radi sklicanja srbskega narodno-cerkvenega posvetovanja ter o razpravi predmetih. — Ogersko kvotno odposlanstvo si je izvolilo predsednikom Kolumana Szela. — Pred budimpeštanskimi porotniki se je zagovarjal odvetniški pisar Zlak radi jednega članka v turenskih „Nar. Nov.“ Porotniki so ga spoznali krivim z 10 proti 2 glasoma in je bil obsojen vsled tega na 4 mesece ječe in 100 gld. globe. Zivel nadjurjska svoboda. — V zadnji številki objavljena volitev vrškega pravosodnega škofa se ni vršila.

Italija. — Novo ministerstvo je že sestavljeno pod predsedništvom Rudinijevim. General Ricotti je prevzel vojno ministerstvo. Opozicija je predložila zbornici predlog, naj se odpokličejo iz Afrike vojaki ter da se postavi pod obložbo Crispijevo ministerstvo. — Novo ministerstvo se prav ni prevzelo vlado, že ga napadajo časopisi. — Radi demonstracij, katere so se dogajale po Italiji, so pričeli zapuščati Italijo vsi tujci, kateri so prebivali zimske čase ob Rivieri.

Italija v Afriki. — O porazu Italijanov se niso na čistem. Neki italijanski časopis poroča, da je bilo na bojišču mrtvih in ranjenih dve tretjini vojakov, to je okoli 10.000, kajti vseh je bilo 16.000. To je hud udarec za italijansko vojsko. General Baratieri je baže nevarno zbolel. Po drugih vesteh je umobolen. Nemški časopisi pišejo, da je kralj Humbert pričel dogovarjanje z Menelikom radi miru, ker se boji domačega prevrata. Francoski dobro poučeni časopisi pišejo, da stane vojska v Afriki vsak dan 1 milijon frankov. Trdnjava Adigrad je obkrožena z Abisinci. V nji je okoli 2500 italijanskih vojakov, kateri se bodo morali udati, kajti zveza primanjkuje. Neki umirovljeni major italijanske vojske pripravlja dobrovoljce za Afriko ter zatrjuje, da jih zbere do 60.000 (!!!) — ako bi ne bili figa-mojze! pa seveda brez onih, koji so popihali preko meje. Rudovedni smo, ako se mu posreči zbrati namesto 60.000 — le 600. — Iz Londona prihaja vest, da se je napotil proti Kasali (trdnjava na zahodni strani laske kolonije; ves boj doslej je bil le na jugu) kralj Abdullah, glavah Mahdistov, s 30.000 možmi. Tudi emir Osman-Diga je zbral svojo vojsko dervisev ter se namenil proti Italijanom. Ti vesti sti zbegali Italijo.

Radi česa je nastal spor mej Italijo in Abisinijo? — Kralj Menelik, kot mož prosvetnih misli, priznal je svicarskemu zaveznemu svetu, da Abisinija pristopi k svetaki poštni zvezi. Proti temu je prosvetovala italijanska diplomacija trde, da se ne sme obratovati Abisinija v diplomatskih rečeh na ravnost, ampak le posredovanjem Italije, ker ona ima pokroviteljstvo nad Abisinijo. Tako da baže glas pogodba, storjena mej obema državama. In uprav radi te pogodbe je nastal spor, ki je usodepelen za Italijo. O pogodbi trdi namreč Menelik, da se je Abisinija zavezala v isti, da Italija more posredovati v diplomatskih rečeh, dočim Italija trdi, da se je zavezala Abisinija na to, da v diplomaciji sploh mora posredovati Italija. Ker se državi niso sporazumeli radi zmisla teh dveh besedi, je nastal spor in iz tega vojna. Sedaj je uprašanje, ako bo veljala Italija pokroviteljstvo nad Abisinijo tudi zanaprej ozirom na poraz pri Adui?

L' Italia farà da se! — „Piccolo“ je poročal, da nemške in angleške banke so ponudile italijanski vladi denarja, kolikor bi potrebovala, po zelo ugodnih pogojih. No vlada je odklonila prijazno ponudbo, ker so izjavile domače banke, da so pripravljene v enem dnevu dati 500 milj. lir, da se reši čast domovine. — Se non è vero è ben trovato! Seveda, odslej bo imel svet grozen „respekt“ pred Italijo, katera „farà da se“, ko vsakdo pozna njeno velikanško mizerijo! Smešni ljudje!

Laske vojaški beguni so kar preplavili obmejne dežele avstrijske, da rešijo svojo kožo pred „divjim Menelikom“ in njegovimi čenci. Dšli se v Gorico, v Trst, posebno veliko jih je pa na Tirolskem. — Avstrijska vlada bi dobro naredila, ako bi nekoliko skrbneje pazila na take laske junake. Beže iz domovine, ker jej notejo služiti v Avstriji pa rogovilijo kot najvročerkvejši irredentovci.

Toda take vrste Italijanov je največ v Avstriji. V Italiji je vse proti vojni v Afriki in sploh proti Crispijevi kolonialni politiki; tam dol se vrše dan na dan veličastne demonstracije proti vladi in proti tej vojni; tam dol kriče ljudje celo: Viva Menelik! Abasso Crispi! Non vogliamo guerra! — tu v Avstriji se pa vedejo Italijani kot modri zaščitniki italijanske časti iz slave! — Zakaj pa ne gre par tisoč prostovoljcev proti Meneliku, ko so že tako vroči zagovorniki vojne, s katero je Italija oskrnila načelo svojega združenja!

Crispjev padee. — O tem piše „Ed.“ med drugimi: „Dan plačila je prišel za Crispia, in to ne le za to, kar je zagrešil na lastnem narodu, ampak tudi za to, da je brez vsakega pjevoda izživjal komplicacije na zunaj in se tako uprav frivolno igral z mirom v Evropi. Kdo se ne spominja, kako je Crispi neprestano izžival Francoze, da bi jih zavel do nepremišljenih korakov in potem do velike, morda evropske vojne! Ob evropskih homatljah naj bi Italija ne videla, kar je delal in kar dela Crispi doma. Na srečo so bili Francozi bolj pametni nego je bil Crispi zloben. In ko mu Francozi nikakor niso hoteli na lino, lotil se je Rusije. Zaba je kvakala in se napejala poleg vola. Posebno je Crispi na Bolgarskem roval proti Rusiji. „Korajza“ Crispi nasproti Rusiji je pa imela svoj uzrok posebno se neke drugje: v zemljepisni legi Italije in Rusije. Ta hrabri Crispi si je mislil, da ga roka Rusije ne more doseči, ker je tako daleč, v Rusiji so morda prezirali kvakajočo zabo, to je: ostali so hladni do dna duše. Ali beležili so vendar vestno za bodoče račune. In došlo je do obratovanja doli na bojnem polju afričanskem. Saj je jasno vsakomur, da ima Menelik zahvaliti po velikem delu Rusiji in Franciji na sijajnih političnih in vojnih uspehih. Kakor stvari stoji sedaj, ne privoliti nikdar ti dve državi, da bi Abesinija znala v zavisnost od Italije. To je posledica, ker je Crispi toli frivolno in brez vsakega pametnega razloga ter v jednem izžival in žali Rusijo in Francijo. Le napuhu in domišljavosti Crispjevi se mora zahvaliti narod Italijanski, da se zastonj preliva toliko italijanske krvi na afričanskih tleh ter da Italija stoji danes kraj propada a svojim gospodarstvom. Crispi je prouzročil, da je Italija danes kompromitirana in blamirana pred vso Evropo in padee Crispjev — sedanja kriza v Italiji — je le sad neodpustnih grehov tega lovakega in intrigantnega državnika.

Vojna sila v Italiji. — Pariški „Figaro“ je priobčil zanimive črtice o vojni sili Italije. Naj priobčimo po „S. N.“ par odlomkov:

Efektivno stanje laske vojske je zdaj 208.000 mož, vendar to število ni v istini nikdar doseženo. Istina je, da je ekspedicijski kor v Abesiniji ali, bolj natanko v Eritreji, brojl 6000 mož. Vzeli so tedaj se 34.000 od redne vojske, in sklenili so jih vzeti se 10.000 — brez zadržka, kajti postava dovoljuje vladi, porabiti vojsko, tako kot se nji najbolje zdi. Zadostuje pa pogled na organizacijo laske vojske, da uvidimo, da so te pošiljave provzročile oslabele italijanske vojske v celoti. Če nastane morda jutri vojska v Evropi, bi bil morda Menelik indirektni vzrok druge Kustoče.

Na papirju je totalno stanje laske vojske res briljantno: to blesti 800.000 mož aktivne armade in dve rezervi (mobilna milica 440.000 in teritorialna milica 550.000). vsega skupaj 1.700.000 do 1.800.000. Vender, koliko je mej temi izurjenih vojakov? Tu se znizajo številke grozno! S istini ima Italija 19 razredov, vsak razred počez 75.000 mož. Ali, prvič ni bilo nikdar pozvanih več kakor 55.000 potrjenih, drugič pa niso bili sklicani v isti čas; vojni minister je moral l. 1892., 1893., 1894. čakati s pozivom dotičnih razredov (letniki 1872., 1873., 1874.) do marca, radi nedostatnega budgeta. Varčevali so tako, da vojna služba ni pri nobenem dalje trajala kot 2 leti, izvemši konjenstvo!

Kar se tiče oproščencev in rezervistov raznih razredov, oni ne služijo skoro nič; samo l. 1892. so sklicali kot za neko demonstracijo proti nam 50.000 rezervistov v Alpai, drugace pa število rezervistov sklicanih na jedno vajo ni prekoracilo 10 do 30.000 mož.

Naj kdo misli kakor hoče o splošni mobilizaciji — jasno je, da bi pošiljatev 50—60.000 mož v Eritrejo ne provzročila posebne praznote v armadi, ki šteje preko milijona in pol, če di bilo mogoče nadomestiti iz celote iztrgane taktične jednote. To ravno je nemogoče. Če bi se pa mobilizovalo bi nedostanek 40.000 od danes in 60.000 od jutri bil prav za prav nedostatek broječ 200.000 mož, katerega bi ne vedeli kako nadomestiti. Pri tem je ta nedostatek se celo v prvi vrsti laske vojske! To samo je človej, da je mogoče razumeti nestrpnost italijanskih vojaških časopisov?

Ostale države. — V Sredcu je bil izvršen atentat na bivšem bolgarskem prefektu Georgievu, kateri pripada liberalni Radoslavovi stranki. Napadla sta ga dva moža in ga nevarno ranila. — V srbskem kraljevem konaku so bili okradeni kraljevi pobočniki. Ukradenih je 6000 frankov. Postili pa so tatovi srbske srečke. — V Spaniji so na dnevnem redu demonstracije proti ameriškanskim konzulom, katerim razbijajo okna stanovanj in na uradih. To vse pa radi tega, ker je priznala washingtonska zbornica kubanske ustaše kot vojno moč. — V Franciji je pričela razprava proti onim osebam, katere so opeharile znanega milijonarja Le-

bady-a. — Predsednik Faure se je povrnil v Pariz. Pri sprejemu svirala je godba, mrtvaško koračnica. — V Švici so bile velike povodnji, da je bil ustavljen ves promet. — Angleška kraljica je odpotovala v Nizzo. — Ruski prestolonaslednik se nahaja tudi v Nizzi. Obiskal je tudi našega cesarja v Mentonu. Sešel se je tudi s Faureom.

Razgled po slovanskem svetu.

Hrvaška. — Za pok. dr. Ant. Starčevićem citajo se maše-zadušnice skoraj po vseh mestih Hrvaške. — Za 29. t. m. je sklicana g. vna skupščina stranke prava v Zagrebu. Sklicuje jo baron Rukavina. — Na izpraznjeno poštansko mesto za dr. Starčevićem bo kandidoval v okraju Delnice-Gabar dr. Nikolaj Veljačić, profesor bogoslovja na senjskem semenišču, na podlagi programa stranke prava. — Pok. Starčević je zapustil svoj dom sinovcu dr. Mile Starčeviću z opazko, da ga ima on zapustiti v narodno svrhu. Pri shodu stranke prava pa je izjavil dr. M. Starčević, da on tega doma ne mora imeti za se in povabil skupščino, naj ona določi, za kaj se ima uporabiti. Radi splošnega nesporazumljenja pa se ni sklepalo o tem. — Trgoveško društvo „Merkur“ v Zagrebu je ustanovilo v svojem delokrogu nameštvalni odsek za domače in inozemske trg. pomočnike, katerim prikrbljuje mesta brezplačno in povaruje mej pomočniki in gospodarji v Zagrebu. Opozarjamo slovanske trg. pomočnike na to društvo, posebno one, kateri bi hoteli stopiti v trgovino na Hrvaškem. — Umrl je v Zagrebu Josip Eisenhuth, glasbenik in nadarjeni skladatelj hrvaški. Pokojni je bil brat pred leti umrlega Gjura Eisenhutha, kateri je bil tudi izvrsten skladatelj. Njegove pesmi pojo pevski zbori po Slovanskem kaj radi. N. v m. p.

Dalmacija. — V Splitu mestno gledališče pride na gostovanje društvo čeških operet. To se zgodi že v drugie, kar jo zelo hvalovredno, kajti le tako se morejo upoznati Slovani na prosvetnem polju in pridlo do spoznanja, da je mejebojna vez potrebna ne samo na prosvetnem nego tudi na političnem polju. — „Narodni List“ je prinesel članek o stranki prava, v katerem poroča, ako se ne zjedinita v Zagrebu oba taborja, da se na bo treba čuditi, ako protigajo dalmatinski pravci vso vozi a stranko prava v Zagrebu.

Bosna-Hercegovina. — V Sarajevu je umrl prošli mesec mitropolit Nikola Javle, kateri je zapustil v dobrodelne namene srbske okoli 70.000 gld. — Gospodinja Milena Mrazovička, lastnica tiskarno v Sarajevu in pisateljica, je imela na Dunaju predvajanje o ljudstvu v Bosni in Hercegovini v prostori duštva za spoznavanje avstrijskih narodov. — Ustanovilo se je tudi v Sarajevu veteransko društvo. Dne 2. t. m. je bila prva glavna skupščina. Meji odboriki društva je tudi Slovenec Spindler, lastnik tiskarne. — V „Bošnjaku“ priporoča neki izvedenec v gospodarskih rečeh, naj bi sadili v Bosni-Hercegovini 2 a fra, ker je tam za to pripraven ilnat svet.

Češka. — Novi češki namestnik, grof Coudenhove, nastopaje svoje mesto, je govoril uradništvu, kateremu je priporočil pravično upravo, kajti takšna pomore do narodnega spoznanja. Uradnikom je priporočal, naj se ude obema deželima jezika, da bodo mogli izvrševati uspešneje svojo službo. To so le besede, pričakujemo dejanja.

Črnogora. — Cetinjski uradni list „Glas Črnogorca“ je prinesel jako lep članek o položenu mej Hrvat in Srbi. V članku se je izrazil zelo ugodno o Hrvaški in dejal: „Ako bi zavzela Hrvaška v avstro-ogerski monarhiji samostalen položaj, kakor ga ima Ogerska, tedaj bi postala ona najzanesljivejši odpor valovom, kateri so danes preko nje nevarni srbskim deželam“. To izjavo so pozdravili z veseljem hrvaški časopisi kot znamenje, da se odpirajo oči tudi onim zaslepljencom, kateri pomagajo podložiti Hrvaško pod tujevo peto.

Srbija. — Vsi politični dnevniki belgrajski brez razloka političnih strank so prinesli zelo žalostno poročilo o gospodarskem položenu dežele. Obresti so poskočile pri zasebnem prometu od 6% na 7%. Davčni izvrševalci (eksekutori) uporabljajo vsa dovoljena in nedovoljena sredstva, da iztrijajo davke. V nekaterih okrajih prodajajo hiše dražbenim potom za 30, 40 in 50 dinarjev. Tako žalostna poročila iz hratske države nas ne navdajo z veseljem!

Bolgarija. — Knez Ferdinand obišče ta mesec Sultana v Carigradu. Pišejo, da ni soglasja mej njim in Sultanom radi naslova v priznanici porte o potrjenju bolgarskim knezom. Koburg zahteva naslov „kraljev Visokost“, a Sultan tega ne mara, ampak le „visokost“. Kakor se vidi, tukaj velja ena, da „appetito viene mangiando“, kajti sedaj mu ne uga več naslov kneževska visokost. — V Makedoniji je bilo polničnih neredov in prišlo je do poboja mej Turki in Bolgari. Osem mrtvih je bilo. Mora je posredovali vojska.

Rusija. — Petrograjsko „Novo vreme“ je prineslo poziv za nabiranje doneskov, s katerimi bi se pokrili stroški za odposiljanje enega oddelka pomožnega društva rdečega križa v Abisinijo v pomoč kralju Meneliku. — 500 rumunskih kmetov je odposlalo prošnjo na ruskega carja, naj jih osvobodí rumunskih boljarjev (velepsestnikov), kateri jih tlačijo v družbi z Nemci.

Rohscheidene Bastkleider Fl. 865.

bis 4275 per Stoff z. kompl. Robe — Tasse, und Shantungs — Pongas — sowie schwarz, weiss und farbiges Hosenberg-Sette von 35 kr. bis 14-05 per farbiges glat, gestreift, kariert, gemustert. Danante Mel. — 24/4, gestreift, kariert, gemustert. Farban. etc. 24/4 versh. Qual. A. 2000 versh. Farban. Pussus etc., porto- und freierfret 148 Haus. Musik ungenueht. Doppeltes Briefporto nach der Schweiz.

Seidne-Fabrik G. Henneberg (k. u. k. Hof.) Zürich.

